

SERVEIS D'INTERVENCIÓ SÒCIOEDUCATIVA D'ÀMBIT NO
RESIDENCIAL.

PERFIS PROFESSIONALS I FUNCIONS DIFERENCIALS
DEL PEDAGOG/A I PSICOPEDAGOG/A
EN UN SERVEI D'INTERVENCIÓ SÒCIOEDUCATIVA

29 de desembre de 2015

- 1.- INTRODUCCIÓ
2. FUNCIONS DIFERENCIALS DEL PEDAGOG/A I PSICOPEDAGOG/A EN SERVEIS D'INTERVENCIÓ
SÒCIOEDUCATIVA D'ÀMBIT NO RESIDENCIAL
4. CONCLUSIONS

Document debatut i analitzat en el Grup de Treball de Pedagogia Social, adscrit a la Vocalia Social. Entre octubre i desembre de 2015.

Elaboració del contingut amb la col·laboració dels membres del Grup de Treball de Pedagogia Social (GTPS): Irene Casas, Isaac Uyà, Beatriz Adame, Elisabet Bermúdez, Montse Juanpere i Pilar Morral.

Compilació i coordinació: Pilar Morral
Direcció: Montserrat Juanpere
Ratificat en la Junta de Govern el 29-12-2015

Drets exclusius d'edició: © Col·legi de Pedagogos de Catalunya
Els continguts poden ser reproduïts, citant-ne la font i els autors

1.- INTRODUCCIÓ

El nou model de Serveis d'Intervenció socioeducativa és una proposta que té el seu antecedent previ en el servei de Centre Obert el qual consta en la Cartera de Serveis Socials de l'any 2010, a l'apartat 1.1.6.1.

Un nou model del que s'han fet dues versions: la primera presentada per la DGAIA als col·legis professionals¹ l'octubre de 2015 i a la que el COPEC en va fer aportacions² i, la segona lliurada als col·legis professionals via correu electrònic per la DGAIA, el juliol de 2015 i que el COPEC, també, hi va fer aportacions³

El nou marc del Servei d'Intervenció Socioeducativa abasta la franja de 0 a 18 anys d'infants i adolescents en situació de risc i a les seves famílies, i pretén homogeneïtzar la intervenció i cobrir tot el territori de Catalunya.

Els perfils professionals definits a la Cartera de Serveis Socials 2010 en l'anterior marc de C. O., definia la funció de Direcció, que era oberta a un professional llicenciat de l'àmbit social, i altres funcions professionals tècniques: Educador Social, monitor de temps lliure.

El nou model, que està en procés, sí contempla la inclusió del pedagog/a dins els perfils professionals d'aquest nou servei d'Intervenció Socioeducativa, tot i que troba a faltar la del psicopedagog/a.

Des del Grup de Treball de Pedagogia Social del COPEC proposem una definició de les funcions específiques que el pedagog/psicopedagog pot desenvolupar de forma complementària a l'equip tècnic d'intervenció educativa.

Els Serveis d'Intervenció socioeducativa fan una tasca preventiva, però també de suport i tractament del risc social. La intervenció en infants i adolescents gira al voltant dels aspectes integrals pel seu creixement, atenent als nivells de risc lleu, moderat i greu. Pel que fa a la intervenció amb els seus progenitors, es tracta d'orientar, donar suport i acompanyar la criança i educació dels fills. I quant a la interrelació entre els recursos de suport social i familiar, aquests facilitaran la seva vinculació amb l'entorn sociofamiliar del territori.

¹ Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, Col·legi d'Educaores i Educadors Socials de Catalunya, Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya i Col·legi de Pedagogos de Catalunya

² "Aportacions del Col·legi de Pedagogos de Catalunya al document de treball. Nou model de serveis d'intervenció socioeducativa" Vocalia de Social del COPEC, 23-12-2014.

³ "Aportacions del Col·legi de Pedagogos de Catalunya al document: Servei d'intervenció socioeducativa per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies" Vocalia de Social del COPEC, 29-9-2015.

ALS SERVEIS D'INTERVENCIÓ SOCIOEDUCATIVA S'INTERVÉ:

LA NECESSITAT DE SUPORT I ACOMPANYAMENT DE L'EQUIP EDUCATIU:

1. Acompanyament i guia de l'equip de treball educatiu que atén als pares, adolescents i infants.

LES NECESSITATS D'INTERVENCIÓ EN ELS INFANTS/ADOLESCENTS

1. A **nivell personal** s'intervé per garantir el desenvolupament i vinculació afectiva i emocional atenent a la individualitat biopsicosocial i personalitat del infant procurant el seu benestar general. Ajudar-lo al creixement ètic, en valors, ètica, actituds, hàbits i capacitat d'autocura; escoltar la seva veu i l'esperit crític en un marc educatiu que atén els sentiments, emocions i iniciatives. S'ocupa d'impulsar i afavorir els aspectes que promouen la seva autonomia.
2. A **nivell formatiu**, per acompanyar i reforçar els aprenentatges escolars, treballs, tècniques d'estudi,... Proporcionar eines d'integració acadèmica exitosa, atenent la diversitat i les necessitats educatives individuals...
3. A **nivell de socialització** fomentar les habilitats socials, els valors de convivència, tolerància i respecte, arribar a acords o pactes en les relacions, així com aprendre eines per intentar prevenir o resoldre conflictes.
4. A **nivell de lleure**, combinant o ampliant l'adquisició d'aprenentatges bàsics amb l'educació no formal de temps de lleure que li possibiliti altres aprenentatges, coneixements i vivències enriquidores. Realitzar activitats lúdiques tant culturals, esportives, de joc... on es posa en pràctica la transmissió de valors, les habilitats d'autonomia personal, la participació activa, les relacions socials i la interrelació amb l'entorn o barri.
5. A **nivell d'orientació/inserció laboral pels majors de 16 anys**, tant en l'acompanyament de recerca de recursos formatius prelaborals com de recerca de feina. Estudi del mercat laboral, definició del propi perfil i del lloc de treball a cercar, confecció del currículum, preparació de l'entrevista de treball tenint en compte el contingut i la comunicació verbal i no verbal,...

LES NECESSITATS D'INTERVENCIÓ AMB ELS PARES, TUTORS I/O ALTRES FAMILIARS

1. Reforçar la capacitació en competències parentals, necessàries per a la cura, educació i l'acompanyament en el desenvolupament biopsicosocial i educatiu dels seus fills/es.
2. Intervenir i tractar als membres familiars per tal d'abordar les crisis familiars, els conflictes intergeneracionals i sociofamiliars, i l'acompanyament a la restauració de disfuncionalitats familiars. Relacionar l'acció d'intervenció individual de l'infant/adolescent amb l'acció d'intervenció familiar.
3. Optimitzar les xarxes de suport social i familiar per a promoure la seva vinculació amb l'entorn sociofamiliar. Orientar vers els serveis socioeducatius.

**LES NECESSITATS D'INTERCONNEXIÓ I COL·LABORACIÓ AMB LA XARXA DE RECURSOS
SÒCIOEDUCATIUS**

1. Es vertebrava com a espai frontissa entre els serveis per a mantenir la coordinació i seguiment amb els serveis educatius, sanitaris, de la xarxa social i d'altres que siguin necessaris.

2.- FUNCIONS DIFERENCIALS DEL PEDAGOG/A I PSICOPEDAGOG/A EN SERVEIS D'INTERVENCIÓ SOCIOEDUCATIVA D'ÀMBIT NO RESIDENCIAL

El camp de l'Educació Social té com a referent disciplinar a la Pedagogia Social, qui proporciona els models teòrics educatius, metodològics i tècniques per al treball educatiu que orienten la pràctica educativa, com la que es du a terme en un Servei d'Intervenció Socioeducativa no residencial.

FUNCIONS GENERALS DEL PEDAGOG/A I PSICOPEDAGOG/A

L'objectiu general del pedagog/a i psicopedagog/a és planificar, gestionar, avaluar accions educatives i formatives en contextos socials i institucionals, i en aquest sentit:

- a. Acompanyar l'equip d'educadors en les directrius educatives del servei (indicades pel Projecte Educatiu del Servei).
- b. Fa partícip al infant i/o adolescent/jove del seu propi procés personal i d'autonomia.
- c. Orientar, assessorar, recolzar i proporcionar suport a la criança i educació i, si s'escau, a la família o unitat de convivència, del infant i l'adolescent.
- d. Coordinació entre els recursos de la xarxa i facilitar la vinculació de les famílies amb els serveis i professionals. El pedagog/a i/o psicopedagog/a exerceix de nexa d'unió i seguiment amb la institució escolar formal així com en l'estudi de les necessitats educatives i possibles dificultats que els infants i adolescents puguin desenvolupar arran de les situacions de risc que es puguin detectar.

FUNCIONS ESPECÍFIQUES DEL PEDAGOG/A I/O PSICOPEDAGOG/A

Aquestes funcions específiques, s'afegeixen i es valoren atès que aporten qualitat i complementarietat a les funcions que poden desenvolupar els Serveis d'Intervenció Socioeducativa.

Funcions elaborades pels membres del Grup de Treball de Pedagogia Social del Col·legi de Pedagogs de Catalunya i que tenen per objectiu incorporar-les a la proposta de perfils professionals de la reunió de treball, format per iniciativa de la DGAIA, per al debat i concreció de la proposta dels perfils professionals pel desplegament del nou model de Serveis d'Intervenció Socioeducativa.

A. El pedagog-a/psicopedagog-a com a acompanyant de l'equip d'educadors.

- e. Donar una orientació pedagògica i oferir suport tècnic i complementari als professionals dels equips educatius en el desenvolupament del rol educatiu.
- f. Guiar i facilitar la comprensió de la situació de risc social, educativa o personal que poden presentar els infants i joves.
- g. Vetllar i establir protocols i bones pràctiques del centre per a una bona acollida dels infants i adolescents i les seves famílies de forma sistemàtica.

- h. Formar i complementar l'acció educativa del servei, i facilitar la cohesió de tota la comunitat educativa del mateix servei d'intervenció socioeducativa.
- i. Promoure, gestionar o dissenyar programes d'actualització o formació contínua dels professionals del servei.
- j. Promoure la reflexió de la pròpia acció amb els membres de l'equip per a la millora contínua.

B. El pedagog-a/psicopedagog-a en l'atenció als infants, adolescents i joves en risc.

- k. Avaluar els processos cognitius i emocionals d'aprenentatge de cada infant per a adaptar la part acadèmica, però també altres aprenentatges formals, informals i relacionals a la necessitat formativa concreta de cada infant i/o jove. Identificar els processos d'aprenentatge de cada infant per aconseguir que els aprenentatges esdevinguin significatius.
- l. Promoure l'educació amb valors i ètica, per una convivència basada en el respecte mutu, i en totes les interrelacions tant entre els membres de la família, amb les amistats, amb els professionals... Dissenyar espais i materials adequats i coherents amb el model educatiu del servei (per exemple, desenvolupar un programa de lectura i de racó del joc infantil).
- m. Facilitar i dissenyar noves vivències que tinguin en compte altres coneixements previs, que incorporin models de participació del propi menor, i que tingui en compte el seu context familiar.
- n. Oferir un espai de reforç escolar, reeducacions individuals i tècniques d'estudi... atenent a les necessitats de cada menor. Coordinació i/o derivació a recursos específics atenent a les valoracions escolars i de l'EAP, CDIAP o altres serveis especialitzats.
- o. Vetllar per la coherència del pla individual socioeducatiu amb les seves necessitats, actualització, seguiment del procés escolar, cognitiu, emocional, cura física i habilitats socials de cada infant.
- p. Cercar recursos no formals de la xarxa, que complementin l'educació informal, més lúdica i socialitzadora de cada infant.
- q. Acompanyar la vinculació a la xarxa social de suport, connectat a entitats, espais de joves, centres cívics, serveis de planificació familiar... diferents serveis d'atenció dels àmbits social, de salut, educatius, de formació professional inicial, serveis i programes d'inserció laboral...
- r. Fomentar l'autonomia, la motivació per l'aprenentatge continu i l'autoconeixement personal i l'autovaloració. Fer conscient les fortaleses del jove i vetllar pel reconeixement i la capacitat de les debilitats tenint en compte la vulnerabilitat de l'etapa evolutiva i els efectes de possibles situacions de risc o desemparament viscudes.
- s. Potenciar una adequada socialització en els diferents entorns socials, àmbits familiar, d'amistats, de grup de classe o grup de treball...
- a. Mediar en els possibles conflictes de relació del jove amb el seu entorn (la família, els serveis que atenen els adolescents,...). Oferir eines i acompanyar al jove en la seva capacitat vers la gestió de conflictes.

- b. Guiar en el desenvolupament de competències bàsiques formatives, d'orientació i recerca de feina, inserció laboral...
 - c. Promoure la col·laboració dins d'activitats culturals i socials del barri per mitjà de voluntariat i participació veïnal dels joves.
 - d. Acompanyar l'adolescent i/o jove en la seva reincorporació al sistema educatiu per assolir l'ensenyament bàsic -si escau- i/o per seguir estudis postobligatoris formals i/o no formals.
 - e. Orientar l'adolescent i/o jove en la definició del propi perfil professional i objectius a mig i llarg termini, planificant accions prelaborals i laborals, fent-lo responsable del propi procés d'inserció, promovent l'adquisició d'habilitats sociolaborals, recursos i estratègies personals i professionals.
- C. El pedagog-a/psicopedagog-a treballa per facilitar que els pares o tutors o guardadors acompanyin el creixement saludable dels seus fills/es.**
- a. Facilitar que la relació família-servei sigui de suport i potencii el desenvolupament integral de l'infant/adolescent. Apropar i implicar a les famílies en la intervenció professional dels Infants. Acompanyar i orientar als pares en el coneixement evolutiu, cognitiu, emocional, físic i social dels seus fills.
 - b. Observar les dinàmiques de relació patern-filials al Servei, per orientar i intervenir amb els pares en l'activació o millorar de pautes educatives i de comunicació amb el seu fill. Dinamitzar, proporcionar eines per a la parentalitat positiva, destacar les fortaleses, apoderant el rol dels pares i vetllant per la resiliència, l'assertivitat, l'autonomia dels infants.
 - c. Promoure la participació de la família amb el propi servei i la implicació en el seu pla d'intervenció socioeducativa.
 - d. Fomentar l'escolta activa de la veu de l'infant, en espais dinamitzats amb grups d'infants/adolescents i/o pares. I tenir en compte l'impacte de la seva opinió en els àmbits que l'afecten.
 - e. Promoure o realitzar formació d'acompanyament sobre la criança i el desenvolupament de les diferents franges d'edat. De 0-3 anys, de 4 a 6 anys, de 6 a 12 anys, de 13-16 anys, de 16 a 18 anys.
 - f. Facilitar la integració al barri. Conviure amb les portes obertes a la comunitat o ciutadania. Fomentar la participació en les activitats culturals i d'associacionisme de la població on està ubicat el Servei i la família.
- D. El pedagog-a/psicopedagog-a com a facilitador i promotor del treball en xarxa entre els professionals i recursos que atenen les famílies i fomentar la vinculació amb elles.**
- a. Facilitar el suport de la xarxa social i familiar, així com el suport i vinculació amb la xarxa de recursos socioeducatius i de salut, taules d'infància o d'altres àmbits d'interès.
 - b. Promoure les coordinacions amb els respectius centres escolars, EAP's, altres serveis educatius, amb els Serveis Socials Bàsics referents de les famílies, amb els EAIA, amb el sistema de salut, amb altres recursos de la comunitat,...del territori.

4.- CONCLUSIONS

Com ja anotàvem en el document anterior⁴ *“La intervenció i tractament s’entenen com el treball per aconseguir l’educació adequada, la seguretat i el benestar del infant així com el reforç de les capacitats parentals de les famílies per cuidar i protegir els seus fills, ja sigui per empoderament de les seves capacitats i recursos, com comptant amb l’ajut de la xarxa social de serveis i professionals. Així com, també, la vinculació de l’actuació prevista amb els infants amb el pla de millora que es fa amb la seva família”.* Així com, també, *la vinculació de l’actuació prevista amb els infants amb el pla de millora que es fa amb la seva família”.* La intervenció socioeducativa en infants/adolescents en situació de risc social, ha de poder treballar en col·laboració interprofessional i interdisciplinària amb forta implicació del treball en xarxa per a què pugui esdevenir una tasca preventiva. I evitar situacions greus i/o de desemparament⁵.

Per a aquesta finalitat, cal dotar el servei d’un programa d’intervenció i d’uns perfils professionals dins la vessant educativa i pedagògica que cobreixi l’atenció de les diferents etapes evolutives dels infants/adolescents i les seves famílies.

El pedagog/a i psicopedagog/a pot, per la seva especificitat pedagògica, promoure i generar contextos educatius significatius i positius, per mitjà del desenvolupament d’accions mediadores i formatives. No només pel què fa a la intervenció amb els infants, i les seves famílies, sinó també assessorant, acompanyant i donant suport pedagògic als professionals del propi servei (educadors, integradors, monitors...) i, també, intervenint en coordinació amb els professionals de la xarxa (sistema educatiu, sistema de salut, serveis socials bàsics, serveis no formals, equips especialitzats d’infància...).

És aquest un document de treball, que es debat, analitza i reflexiona en el marc del Grup de Treball de Pedagogia Social del Col·legi de Pedagogs de Catalunya, que considera que el PEDAGOG/A i el PSICOPEDAGOG/A pot aportar el valor pedagògic diferencial i complementari en el desplegament del nou model de SERVEIS D’INTERVENCIÓ SOCIOEDUCATIVA PER A INFANTS I ADOSLESCENTS EN SITUACIÓ DE RISC I LES SEVES FAMÍLIES⁶.

*Grup de Treball de Pedagogia Social
Vocalia de Social
Col·legi de Pedagogs de Catalunya
29 de desembre del 2015.*

⁴ “Aportacions COPEC: “Servei d’intervenció socioeducativa per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies” Vocalia de Social, 29-9-2015.

⁵ “Centres residencials del sistema de protecció a la infància i adolescència. Funcions diferencials del pedagog/a i psicopedagog/a en centres de protecció d’infants i adolescents desemparats. Vocalia de Social del OPEC, 31-7-2015.

⁶ SERVEIS D’INTERVENCIÓ SOCIOEDUCATIVA PER A INFANTS I ADOSLESCENTS EN SITUACIÓ DE RIS I LES SEVES FAMÍLIES. Proposta d’un nou model d’intervenció del risc de desprotecció infantil. Generalitat de Catalunya. DBSIF. DGAIA. Barcelona, 2015.